

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2012-10

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

(Ayrıbasım/Offprint)

İÇİNDEKİLER

- Thomas Marksteiner'ın Ardından Martin Zimmermann 1

KAZI RAPORLARI

- Alara Kazısı 2011 Osman Eravşar 4
- Antiochia ad Cragum Arkeolojik Araştırma Projesi: Kuzeydoğu Tapınak 2011 Sezonu Michael Hoff – Rhys Townsend Ece Erdoğan – Birol Can 9
- 2011 Yılı Arykanda Kazısı Cevdet Bayburtluoğlu – V. Macit Tekinalp 15
- Hacılar Büyük Höyük 2011 Yılı Kazıları Gülsün Umurtak – Refik Duru 21
- Karain Mağarası 2011 Kazıları Metin Kartal – Işın Yalçınkaya 27
- Kastabala-Hierapolis Kazısı 2011 Turgut H. Zeyrek 30
- Kaunos 2011: Sempozyum, Kazı, Araştırma, Restorasyon, Konservasyon, Onarım ve "Arkeolojik Park" Projeleri Cengiz Işık 34
- Kelenderis 2011 Yılı Kazıları K. Levent Zoroğlu 40
- Kibyra 2011 Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü 46
- Ksanthos Antik Kenti 2011 Yılı Çalışmaları Burhan Varkıvanç 53
- Limyra 2011 Martin Seyer 59
- Myra-Andriake Kazıları ve Araştırmaları 2011 Nevzat Çevik – Süleyman Bulut Engin Akyürek 65
- Olba (Mersin, Silifke) 2011 Kazıları Emel Erten 73
- Olympos Kazısı 2011 B. Yelda Olcay Uçkan 78
- Perge 2011 Halük Abbasoğlu 82
- Pisidia Antiokheiası Kazısı 2011 Mehmet Özhanlı 88
- Rhodiapolis Kazıları ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 2011 İsa Kızıgıt 93
- 2011 Yılı Silifke Kalesi Kazı Çalışmaları Ali Boran 99
- Soli/Pompeiopolis 2011 Kazıları Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya 103
- Suluin Mağarası Kazısı 2011 Harun Taşkıran 106
- Tatarlı Höyük Kazısı 2011 K. Serdar Girginer 110
- Yumuktepe: 2011 Kazıları Isabella Caneva 115

YÜZEY ARAŞTIRMA RAPORLARI

- Akdeniz Kıyıları Arkeolojik Sualtı Araştırmaları 2011 Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ – Emre Okan 119
- Aspendos Yüzey Araştırmaları 2011 Veli Köse 125

CONTENTS

- *Obituary for Thomas Marksteiner* Martin Zimmermann 1

EXCAVATION REPORTS

- *Excavations at Alara 2011* Osman Eravşar 4
- *Antiochia ad Cragum Archaeological Research Project: Northeast Temple 2011 Season* Michael Hoff – Rhys Townsend
Ece Erdoğan – Birol Can 9
- *Excavations in Arykanda in 2011* Cevdet Bayburtluoğlu – V. Macit Tekinalp 15
- *Excavations at Hacılar Büyük Höyük 2011* Gülsün Umurtak – Refik Duru 21
- *Excavations at Karain Cave in 2011* Metin Kartal – Işın Yalçınkaya 27
- *Excavations at Kastabala-Hierapolis in 2011* Turgut H. Zeyrek 30
- *Kaunos 2011: Symposium, Excavation, Surveys, Restoration, Conservation, Repair and "Archaeopark" Projects* Cengiz Işık 34
- *Excavations at Kelenderis in 2011* K. Levent Zoroğlu 40
- *Kibyra 2011* Şükrü Özüdoğru – F. Eray Dökü 46
- *Work in the Ancient City of Xanthos in 2011* Burhan Varkıvanç 53
- *Limyra 2011* Martin Seyer 59
- *Excavations and Surveys at Myra-Andriake in 2011* Nevzat Çevik – Süleyman Bulut
Engin Akyürek 65
- *Excavations at Olba (Silifke, Mersin) in 2011* Emel Erten 73
- *Excavations at Olympos in 2011* B. Yelda Olcay Uçkan 78
- *Perge 2011* Halûk Abbasoğlu 82
- *Excavations at Pisidian Antioch in 2011* Mehmet Özhanlı 88
- *Excavations at Rhodiapolis and Surveys in the Environs in 2011* İsa Kızıgüt 93
- *Excavations at Silifke Citadel* Ali Boran 99
- *Excavations at Soli/Pompeipolis in 2011* Remzi Yağcı – Fatih Hakan Kaya 103
- *Excavations at Suluin Cave in 2011* Harun Taşkiran 106
- *Excavations at Tatarlı Höyük in 2011* K. Serdar Girginer 110
- *Yumuktepe: The 2011 Season* Isabella Caneva 115

SURVEY REPORTS

- *Underwater Archaeological Surveys along the Mediterranean Coastline 2011* Harun Özdaş – Nilhan Kızıldağ – Emre Okan 119
- *Surveys in Aspendos in 2011* Veli Köse 125

İÇİNDEKİLER

• Beydağları Yüzey Araştırmaları 2011	İsa Kızgut – Emrah Akalın	131
• Boğsak Adası Yüzey Araştırması 2011	Günder Varinlioğlu	137
• Burdur Ovasında İskan: 2010 ve 2011 Sagalassos Projesi Yüzey Araştırmaları	Eva Kaptijn – Ralf Vandam Jeroen Poblome – Marc Waelkens	142
• Düver Yerleşim Tarihi Araştırmaları 2011	Tarkan Kahya	148
• Isparta ve Burdur 2011 Yılı Yüzey Araştırmaları	Mehmet Özsait	154
• Isparta İl Bütünü Arkeolojik Yerleşmeleri Risk Analizi ve Koruma Modeli Önerisi: Atabey ve Gönen İlçeleri Etabı Araştırması	Pervin Şenol	164
• Isparta Bölgesi Arkeolojik Yüzey Araştırması 2011: Konane (Conana) Antik Kenti ve Çevresi	Bilge Hürmüzlü – Kay Kohlmeyer Paul A. Iversen – Arzu İnan Pervin Şenol – Uygur Hecebil	169
• Kibyrtis Araştırmaları 2011	Thomas Corsten – Oliver Hüliden	174
• Dağlık Kilikia'da Kentleşme ve Tarımsal Organizasyon Araştırmaları 2011	Ümit Aydınoğlu	178
• Dağlık Kilikya Yaylaları Arkeolojik Yüzey Araştırması: Ormansızlaşma Araştırması 2011	Ünal Akkemik – Hülya Caner Grace Conyers – Nurgül Karlıoğlu Matthew J. Dillon – Nicholas K. Rauh Lawrence Theller	183
• Dağlık Kilikia 2011: Yerleşim Tarihi ve Epigrafya Araştırmaları	Hamdi Şahin	188
• Doğu ve Kuzeydoğu Likya – Güneybatı Pisidya Epigrafik-Tarihî Coğrafî Yüzey Araştırmaları Projesi 2011	Bülent İplikçioğlu	192
• Oinoanda Araştırmaları 2011	Martin Bachmann	195
• Sillyon ve Çevresi Yüzey Araştırması 2011	Elif Özer – Murat Taşkiran	204
• Termessos'taki Su Yapıları Araştırması 2011	Mehmet Kürkcü	209
• Tlos Epigrafya Araştırmaları 2011	Martin Zimmermann – Denise Reitzenstein	215

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

• Antalya, Kaleiçi 148 Ada 3-4-31 Parsellere Ait Sondaj Kazısı	Mustafa Demirel – Çaylan Ulutaş Ferhan Büyükyörük	218
• Eudokias Antik Kenti Doğu Nekropolü: 267 Ada 18 Parseldeki Tonoğlu Khamosorion Tipi Mezarları Kurtarma Kazısı	Hülya Yalçınsoy – Süleyman Atalay	223

CONTENTS

- *Surveys in the Beydağları 2011* İsa Kızgut – Emrah Akalın 131
- *Survey on the Boğsak Island 2011* Günder Varinlioğlu 137
- *Inhabiting the Plain of Burdur: 2010 and 2011 Sagalassos Project Survey* Eva Kaptijn – Ralf Vandam 142
Jeroen Poblome – Marc Waelkens
- *Surveys in the Settlement History of Düver in 2011* Tarkan Kahya 148
- *Surveys in Burdur and Isparta in 2011* Mehmet Özsait 154
- *Risk Analysis and Protection Model Proposal for Archaeological Settlements in Isparta Province: Atabey and Gönen Districts* Pervin Şenol 164
- *Archaeological Surveys in the Isparta Region in 2011: The Ancient City of Konane (Conana) and its Environs* Bilge Hürmüzlü – Kay Kohlmeyer 169
Paul A. Iversen – Arzu İnan
Pervin Şenol – Uygur Hecebil
- *Research in the Kibyrtis in 2011* Thomas Corsten – Oliver Hülnden 174
- *Surveys of Urbanization and Agricultural Organization in Rough Cilicia in 2011* Ümit Aydınöğlü 178
- *Rough Cilicia Highland Archaeological Survey: Deforestation Research in 2011* Ünal Akkemik – Hülya Caner 183
Grace Conyers – Nurgül Karlıoğlu
Matthew J. Dillon – Nicholas Rauh
Lawrence Theller
- *Rough Cilicia 2011: Settlement History and Epigraphy Surveys* Hamdi Şahin 188
- *Epigraphic – Historical Geography Survey Project in Eastern and Northeastern Lycia – Southwest Pisidia in 2011* Bülent İplikçioğlu 192
- *Report on Campaign at Oinoanda in 2011* Martin Bachmann 195
- *Surveys in and around Sillyon in 2011* Elif Özer – Murat Taşkıran 204
- *Surveys on the Water Structures at Termessos in 2011* Mehmet Kürkçü 209
- *Epigraphic Research in Tlos 2011* Martin Zimmermann – Denise Reitzenstein 215

OTHER REPORTS

- *Sounding Excavations at Lots 3, 4, and 31 of Insula 148 in Kaleiçi, Antalya* Mustafa Demirel – Çaylan Ulutaş 218
Ferhan Büyükyörük
- *East Necropolis of Ancient Eudokias: Rescue Excavations for Vaulted Chamosoria in Insula 267, Lot 18* Hülya Yalçınsoy – Süleyman Atalay 223

İÇİNDEKİLER

- Side Arkeoloji Müzesi Madeni Eser Araştırmaları 2010-2011 Alptekin Oransay 228
- Side Arkeoloji Müzesinde 2011’de Yürütölen Nümizmatik Araştırmaları Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker 230
- Yumuktepe Höyüğü Kazılarında Gün Işığına Çıkarılan Ortaçađ Camlarıyla İlgili Deđerlendirmeler Gülgün Körođlu 233

CONTENTS

- *Studies on the Metalwork at the Side Archaeological Museum in 2010 and 2011* Alptekin Oransay 228
- *Numismatic Studies at Side Archaeological Museum in 2011* Ahmet Tolga Tek – Hüseyin Köker 230
- *Assessment of Medieval Glass Finds Uncovered in Yumuktepe Höyüğü Excavations* Gülgün Koroğlu 233

Kibyra 2011

Şükrü ÖZÜDOĞRU – F. Eray DÖKÜ

Kibyra 2011 Kazı ve Araştırmaları, Haziran-Aralık ayları arasında yoğun bir iş temposunda altı ay sürmüştür. Çalışmalar kazı, bitki temizliği, konservasyon ve çizim faaliyetleri şeklinde farklı etaplarda gerçekleştirilmiştir. Kazı çalışmaları Stadion, Agora Sütunlu Cadde, Ana Cadde, Tiyatro ve Odeion/Bouleuterion olmak üzere beş farklı yapıda/alanda yapılmıştır. Söz konusu kazı alanlarından Tiyatro ve Ana Cadde’de kazı çalışmalarına ilk kez başlanmıştır*.

1. Odeion/Bouleuterion (D. Tarkan)

Odeion/Bouleuterion yapısı, kentin kamu binalarının yer aldığı ana tepenin, güney batı köşesinde konumlanmaktadır. Yaklaşık 100 m. kuzeyinde yer alan Tiyatro ile aynı aks üzerindedir. Yapıdaki ilk dönem çalışmalar 2009 yılında gerçekleştirilerek iç bölümü tamamıyla gün yüzüne çıkarılmıştır. Bu ilk dönem kazıları neticesinde 52,5 m. cephe uzunluğu, 31 oturma sırasından oluşan 3600 kişilik cavea’sı ve zemini *opus sectile* Medusa resmiyle bezeli orkestrası ile Anadolu’nun en görkemli yapılarından biri ortaya çıkarılmıştır.

Odeion/Bouleuterion’daki 2011 yılı kazı etkinlikleri ise yapının dış cephesinde gerçekleştirilmiş, yapının Skene’si ile tabanı 560 m² mozaik kaplı Stoa’sı ortaya çıkarılmıştır (Res. 1). Stoa mozaïği neredeyse tamamıyla sağlam durumdadır ve döşem bu yönüyle Anadolu’da -bu güne dek bulunmuş- “tamamıyla sağlam durumdaki” en büyük mozaik olma özelliğini taşır (Res. 2). Odeion/Bouleuterion yapısının kuzey ante duvarının

The 2011 campaign at Kibyra lasted six months from June to December with a heavy program covering excavations, vegetation cleaning, conservation and drawings. Excavations were carried out at five buildings/areas: stadium, agora’s colonnaded street, main street, theatre and odeion/bouleuterion. The excavations at the theatre and the main street were initiated for the first time.*

1. Odeion/Bouleuterion (D. Tarkan)

The odeion/bouleuterion structure is located in the southwest corner of the main hill where the public structures are clustered in the city. It lies on the same axis with the theatre, which is located about 100 m. north. The first season of work at the structure was held in 2009, and the entire interior has now been exposed. The first season brought to light one of the grandest structures in Anatolia with a façade 52.5 m. long, a cavea of 31 rows of seats with a capacity of 3600 people, and an orchestra with a Medusa depiction in opus sectile.

The 2011 campaign at the structure concentrated on the outer façade, exposing the skene and the stoa with 560 sq. m. of mosaics (Fig. 1). The stoa mosaics are almost entirely intact, and the “intact” mosaic pavement is the largest uncovered in Anatolia to date (Fig. 2). Excavation of a contemporaneous sewage canal extending eastward from right behind the north anta wall was also completed. Excavations brought to light building remains and relevant items that revealed important

* Kibyra 2011 yılı çalışmaları başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere; Burdur Valiliği, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Rektörlüğü, Gölhisar Kaymakamlığı ve Gölhisar Belediyesinin değerli katkılarıyla ve Burdur İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Burdur Müze Müdürlüğü’nün katılımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda söz konusu kurum ve kuruluşlara tüm kazı ekibi adına teşekkürü bir borç biliriz. Ayrıca 2011 çalışma sezonunda Bakanlık temsilcisi olarak görev yapan ve ekibimiz için artık değerli bir dost olan Arkeolog E. Yiğit’e değerli katkıları ve uyumlu çalışması için içten teşekkür ederiz.

* *The 2011 campaign at Kibyra was realised with valuable contributions from, above all the Ministry of Culture and Tourism, the Burdur Governorate, the Mehmet Akif Ersoy University Rectorate, the Gölhisar Kaymakamlığı and the Gölhisar Municipality along with the participation of the Burdur Provincial Directorate of Culture and Tourism and the Burdur Museum. We are greatly indebted to the above-mentioned institutions and personages. Furthermore, we would like to express our gratitude to archaeologist E. Yiğit, the state representative in 2011 and a valuable friend of our team now, for his contributions and harmonious work.*

hemen arkasından başlayarak doğu yönde devam eden ve yapıyla çağdaş bir kanalizasyon şebekesinin kazısı da tamamlanmıştır. Kazı çalışmalarında hem Odeion/Bouleuterion'un hem de Kibyra kentinin daha geç evrelerine ilişkin oldukça önemli bilgilerin edinildiği, yapı kalıntıları ve bunlara ait yaşam gereçleri de ortaya çıkarılmıştır. Bu yapılardan özellikle -ilk değerlendirmelere göre- İ.S. 5.-6. yy.larda kullanıldıkları düşünülen büyük bir hamam, seramik işliği ve işlik ile bağlantılı bir dükkân yapısı önemlidir. Söz konusu Geç Antik Çağ yapıları, Odeion/Bouleuterion'un kazı çalışmaları kapsamında alt başlıklar ile ele alınmıştır.

1a. Skene ve Stoa Çalışmaları

Skene, 52,5x2,40 m. ebatlarındadır. Duvar yüksekliği ortalama 1,20 m.'dir. Skene'nin trafiği üçü cephede, biri ise güney ante duvarında yer alan dört kapı ile sağlanmaktadır (Res. 1). Cephedeki kapılardan biri, yapının merkezindedir; diğer iki kapıdan biri güney, biri ise kuzey uçta yer almaktadır. Cephede yer alan kapılardan merkezde olanı direkt olarak içteki Proskene kapısı ile bakışlıdır. Bu kapı ile direkt olarak Proskene'nin merkezine ulaşılır. Ayrıca söz konusu kapı, dışta her iki kenarına yerleştirilmiş postomentler ile vurgulanmıştır. Sahne binasının güney ve kuzey ucundaki kapılar ise, içte Diazoma bağlantılı Parados kapılarına yönelimlidir. Güney ante duvarındaki kapıda benzeri şekilde güney Parados kapısı ile bağlantılıdır.

Sahne binasının iç bölümünde sekiz adet duvar dili bulunmaktadır. Söz konusu diller vasıtasıyla sahne binası, beş odaya bölünmüş bir tasarıdadır. Ancak duvar dillerinin sahne binasının iç duvarı ile bağlantısı henüz netlik kazanmamıştır. Duvar dilleri ortalama 3,96 m. ile 4,26 m. arasında değişen aralıklarla yerleştirilmişlerdir. Duvar dilleri ortalama 0,36 m. uzunluğundadır. Sahne binasının zemininin kireç harç üzerine tuğla plakalar yerleştirilerek döşendiği zeminde *in situ* durumda bulunan bir plakanın varlığıyla anlaşılmıştır.

Sahne binasının önünde toplam boyutu 560 m² olan tabanı mozaik bir Stoa yer almaktadır (Res. 2). Mozaik döşemin merkezinde Stoa'nın çatısını taşıyan dokuz sütuna ait altlıklar, kuzey-güney doğrultulu sıralanmaktadır. Güney uçtaki son sütun altlığından sonra iki adet kare altlık bulunmaktadır. Söz konusu altlıklar, Stoa'nın güney uçta birer kare paye ile sonlandığına işaret etmektedir. Kuzey ucun nasıl sonlandığı ise bu noktadaki bir geç dönem yapısı nedeniyle tespit edilememiştir. Sütun altlıkları 0,70 m. çapındadır ve ortalama 4,50 m.'de bir yerleştirilmişlerdir. Söz konusu altlıkların her biri üzerinde, karşılıklı olarak açılmış ikişer adet dübel yuvası bulunmaktadır.

Res. 1 Odeion-Bouleuterion, kazı sonrası

Fig. 1 Odeion/bouleuterion, after excavations

information on the later phases of the building and the city of Kibyra. Among these buildings are large baths thought to have been used in the 5th-6th centuries A.D. (based on a preliminary assessment), a pottery workshop and a shop connected with a work area. These buildings of late antiquity are studied under separate headings within the frame of excavations at the odeion/bouleuterion.

1a. Work at the Skene and the Stoa

The skene building measures 52.5x2.40 m. with an average extant wall height of 1.20 m. Circulation was directed by four doorways, three of which are located on the façade and the last one on the south anta wall (Fig. 1). The middle doorway on the façade is located in the centre, while the other two on the façade are located at the south and north ends. The middle doorway directly faces the proskene doorway inside, which leads directly to the centre of the proskene. It is also accentuated with postaments flanking it on the outside. The doorways at the ends, on the other hand, lead to the parados doorways connecting to the diazoma on the inside. Similarly, the doorway on the south anta wall also communicates with the south parados doorway.

The interior of the stage building has eight wall projections, which divide the interior into five bays. However, the connection of these projections with the inner wall of the stage building has not been clarified yet. These

Res. 2 Odeion/Bouleuterion, mozaik döşem

Fig. 2 Odeion/Bouleuterion, mosaic pavement

Dübel yuvaları, açıkça sütun altlıklarının birer taş sütun için tasarlandığını düşündürmektedir. Ancak gerek iki sütun altlığı arasındaki -4,50 m.'lik- mesafe gerekse kazı boyunca üst yapıya ait malzemenin bulunamamış olması sütun altlıkları üzerinde ahşap bir Entablatur'un kullanılmış olabileceğini de düşündürmektedir.

Mozaik döşem genellikle beyaz ve gri Tessera'ların kullanımıyla yapılmıştır. Bu renklerin yanında yer yer pembe ve grinin daha koyu tonlarında Tessera'lar da kullanılmıştır. Mozaik döşem, kenarları gri renkte Tessera'ların kullanımıyla çerçevelenmiş, geometrik bezekli panolar biçiminde tasarlanmıştır. Yalnızca sahne binasının önü, -duvar boyunca- bir bordürle sınırlanmış ve burada herhangi bir bezemeye yer verilmemiştir. Bunun dışında alanın tamamı geometrik bezeklerle süslenmiştir. Ayrıca, biri güney uçta; biri merkezde sonucusu ise kuzey uçta olmak üzere üç adet yazıt panosu bulunmaktadır. Bunlardan güneyde yer alanı 2,63x2,15 m. ebatları ile diğer yazıtlara göre oldukça büyük bir panodur. Diğer örnekler iki sütun arasını kaplayacak boyutlarda tasarlanmıştır.

Stoa mozaïği, önde üç sıra halinde ve basamaklı olarak yükselen bir düzenleme ile sınırlanmaktadır. Basamaklı sıra, Stoa mozaïği boyunca uzanmaktadır. Ancak alanın sınırları - her iki uçta da Geç Dönem yapılaşmalarının altından devam ediyor olmasından ötürü- tespit edilememiştir.

1b. Geç Dönem Yapıları

Odeion/Bouleuterion yapısının ön alanında gerçekleştirilen kazı çalışmalarında Geç Antik Çağın çeşitli evrelerine ait yapı kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Bu alanda oldukça yoğun bir Geç Antik Çağ yapı grubuyla karşılaşmıştır. Bu yapılar, birbirinden farklı seviyelerde ortaya çıkarılmış; seviye farkına koşut olarak farklı mimari tekniklerle yapılmışlardır. Böylelikle, Kibyra'nın Geç Antik Çağ yapı stratigrafisi hakkında oldukça önemli verilere ulaşılmış; kentin yaşam evreleri ve bunların sosyo-ekonomik değişimi hakkında önemli bilgiler edinilmiştir.

projections protruding 0.36 m. are placed at intervals varying between 3.96 m. and 4.26 m. The floor of the stage building was understood to be paved with baked clay plaques placed on lime mortar thanks to an in situ plaque.

In front of the stage building is a stoa with a mosaic floor reaching the size of 560 sq. m. (Fig. 2). The bases for nine columns that once carried the roof of the stoa are found in the middle of the mosaic pavement that extends in a north-south direction. In the south there are two square bases after the last column base, and these indicate that the stoa terminated with two square piers in the south. However, the presence of a similar or different installation in the north cannot be clarified due to a building of the late period found there. The column bases have a diameter of 0.70 m. and were placed at intervals of about 4.50 m. Each base has two dowel holes, which clearly suggest that these bases were designed for stone columns. However, the distance of 4.50 m intervals and the absence of any materials that may belong to the superstructure suggest, on the other hand, that a timber entablature may have been used on these bases.

The mosaic pavement was constructed usually with white and grey tesserae. Other colours are pinkish and darker greys. The mosaic pavement's composition is in panels of geometric motifs framed with grey tesserae. Only along the stage building is there a border with no decoration. All the rest has geometric motifs. There are three inscription panels: one in the north end, another in the south end and the third in the middle. The southern inscription panel is the largest of the three with dimensions of 2.63x2.15 m. The other examples are designed to fill the intercolumnar distances.

The stoa mosaics are bounded with three steps in the front, which extend all along the stoa mosaics. However, it was not possible to identify the boundaries of this area as it extends under buildings of late period at both ends.

Odeion/Bouleuterion kazı çalışmaları neticesinde Doğu Roma Dönemi bir Hamam, seramik işliği, bu yapıyla bağlantılı bir havuz ve bir dükkân yapısı ortaya çıkarılmıştır. Yapılar, genellikle küçük moloz taşlar ve devşirme bloklardan, kireç harç kullanılarak inşa edilmiştir. Kazı çalışmalarında ele geçen buluntulara göre İ.S. 5 ve 6. yy.'larda kullanım görmüşlerdir.

2. Stadion (M. C. Kaya – İ. Baytak)

Kibyra Stadion'u doğu oturma sırası kuzey köşe arkasında, 2010 yılında başlatılan istinat duvarı kazı çalışmalarına 2011 yılında da devam edilmiştir. Kazı çalışmalarına Hellenistik Dönem mezarının güney köşesinden başlanılmış ve güney yönünde 51,50 m., doğu-batı yönünde 2,50 m.'lik bir alan açığa çıkarılmıştır (Res 3). Kazı alanının kuzeyden itibaren ilk 25,75 m.'si boyunca açma kodu -1,40 m. olarak belirlenirken, buradan sonra yıkılan duvarı takip edebilmek amacıyla açma kodu -2,78 m.'ye düşürülmüştür. Ancak güney köşede -2,78 m. seviyede duvarın izine rastlanılamamış, duvarın devam edip etmediğini anlamak amacıyla bu bölümde küçük bir sondaj açılmıştır. Sondaj sonucunda -3,22 m. seviyede duvarın devam ettiği tespit edilmiştir. 2010 yılı kazılarında, duvarın iç kısmında anakayadan yapılan kemerler gün yüzüne çıkarılmış ve içi moloz taşla dolu olan bu kemerlerin Cavea'yı taşıma amaçlı yapıldığı saptanmıştı. Bu seneki kazı çalışmalarında 12 adet kemer daha gün yüzüne çıkarılmıştır. Anakayanın güçsüz yapısı sonucu, kemerleri oluşturan blokların çürüyerek dağılmış oldukları ve bu sebeple büyük oranda yıkılmış durumda oldukları tespit edilmiştir. Dış duvarın yaklaşık 1,70 m. içerisinden başlayan kemerlerin, genişlikleri ortalama 3,30 m., derinlikleri ise 3,50 m. olarak ölçülmüştür. Çalışmalar sırasında 5 adet kiremit çatılı Geç Dönem (GD) mezarı ortaya çıkarılmıştır. Mezarlar dağılmış durumdadır ve hiçbir buluntu ele geçmemiştir.

İstinat duvarı arkasındaki kazılar sonlandırıldıktan sonra, Stadion'un Sphendone dönüşünün ve doğu Cavea güney başlangıcının alt sıra oturma basamaklarını görmek amacıyla açılan sondajlarda, euthyneria, süpürgelik ve parapet duvarı ortaya çıkarılmıştır. Sondajlar sayesinde, Sphendone'nin ve doğu Cavea güney başlangıcının alt sıra oturma basamakları ile parapet duvarı mimarisi anlaşılabilir, Stadion genel çizimlerine eklenerek bu bölümdeki eksiklikler giderilmiştir. Kazılar sonunda yapılan anastylosis çalışmasıyla duvarın yıkılmış olan bölümleri, kendi orijinal malzemesi -moloz taş ve kireç harç- kullanılarak onarılmıştır. Ayrıca kemer içi dolgular da yine aynı malzemeler kullanılarak tamamlanmış ve kemerler sağlamlaştırılarak 2011 yılı Stadion çalışmaları sonlandırılmıştır (Res. 3).

Res. 3 Stadion, kazı sonrası

Fig. 3 Stadium, after excavations

1b. Buildings from a Late Period

Excavations in the area in front of the odeion/bouleuterion brought to light buildings dating to various phases of late Antiquity. The buildings of late Antiquity cluster densely in this area and are uncovered in levels, which are parallel to their architectural techniques. Therefore, important evidence was obtained regarding the late antique stratigraphy of Kibyra, thus revealing information on the phases of the city and its socio-economic evolution.

As a result of excavations at the odeion/bouleuterion, baths of the Eastern Roman period, a pottery workshop, and a pool and a shop connected with this workshop were uncovered. These buildings were built usually with small rubble, reused blocks and lime mortar. They were in use in the 5th-6th centuries as inferred from small finds.

2. Stadion (M. C. Kaya – İ. Baytak)

Excavations initiated in 2010 on the retaining wall behind the north corner of the east row of seats continued in 2011. Excavations started at the southern corner of the Hellenistic period tomb, and an area 51.50 m. long southward and 2.50 m. wide east-west was exposed (Fig. 3). The depth of the trench was 1.40 m. for the northern half and 2.75 m. in length, but it was increased to 2.78 m. in the southern half in order to follow the fallen wall. However, the wall could not be found at -2.78 m. at the southern end so a sounding was dug there. This showed that the wall continued at -3.22 m. In 2010, arches cut from the bedrock were uncovered on the interior of the wall, and these arches filled with rubble were understood to have carried the cavea. This year's excavations brought to light twelve

Res. 4 Ana Cadde ve Sütunlu Cadde, kazı sonrası

Fig. 4 Main street and colonnaded street, after excavations

3. Agora Sütunlu Cadde (H. Metin)

Agora'nın I. Terasında bulunan ve iki yanında dükkânların yer aldığı Sütunlu Cadde kazılarında bu yıl, bir önceki kazı sezonunda açılan teras duvarının 37 m.'sinden başlanarak Batı Stoa, Cadde, Doğu Stoa ve dükkânlarını kapsayacak şekilde yaklaşık 13x20 m.'lik bölümün kazısı bitirilmiştir (Res. 4).

Teras duvarından düşen blokların yoğun olduğu Batı Stoa'nın bu yıl kazılan kısmında, dükkânlara açılan yaklaşık 1,40x2,00 m. ölçülerinde iki kapı daha belirlenmiş ve bunlar K7 ve K8 olarak adlandırılmıştır. K6'dan başlayarak devam eden bu bölümde üst yapıyı taşıyan postament sıralarının bulunduğu yerde, işlevi tam olarak anlaşılamayan İ.S. 6.-7. yy.'a ait olabileceğini düşündüğümüz yaklaşık 0,60 m. genişliğinde, 8 m. uzunluğunda duvar açığa çıkarılmıştır. Zemin döşeminin söküldüğü yaklaşık 3 m. genişliğindeki Batı Stoa'nın kuzey-güney doğrultulu su künkleri 13 m. daha açılmıştır. Bu yıl ile beraber 50 m. uzunluğa ulaşan ve her biri ayrı numaralanan künklerden doğu yönde podyumun kenarında devam eden sırasının, küçük bir dirsekle kesilerek cadde üzerindeki havuza bağlandığı tespit edilmiştir. Orijinal cadde taşlarına oturtulan ve tabanı dörtgen tuğlalarla örülen 1,30x3,60 m. ölçülü havuz, eldeki veriler yardımıyla İ.S. 4. yy. sonları ve İ.S. 5. yy.'a tarihlendirilebilir.

Doğu Stoa'nın bu kazı sezonunda açığa çıkarılan bölümünde üst yapıyı taşıyan postament sırasının ve Korinth düzenli mimari elemanların devam ettiği gözlenmiştir. Geçen yılın önemli bulgularından Doğu Stoa *opus tessellatum* zemin döşeminin İ.S. 6.-7. yy.'larda Batı Stoa D6 ve D7'ye (Dükkan 6 ve 7) açılan kapıların taş sırası ile kapatılması nedeniyle bu bölümlerde kesildiği belirlenmiştir. Doğu Stoa dükkânlarında kullanılan aynı döşem, D6 ve D7'de çok küçük bir bölümde de olsa kısmi olarak korunmuştur.

more arches. It was observed that, due to the weakness of the bedrock, the arches decayed and crumbled, thus were mostly fallen down. The arches that start about 1.70 m. inside the outer wall have an average width of 3.30 m. and a depth of 3.50 m. In the course of the work five tile tombs from a late period were also uncovered. These tombs were damaged entirely and contained no finds.

Following the termination of the excavations at the retaining wall, soundings were dug in order to clarify the sphendone curvature and the lowest row of seats in the southern end of the east cavea, thus exposing the euthynteria, baseboard and parapet wall. Soundings also clarified the architecture of the sphendone, the lowest rows of seats in the south end of the east cavea and the parapet wall. These were marked in the plan of the stadium, thus completing the missing information. Excavations were followed by anastylosis in which original materials – i.e. rubble and lime mortar – were employed to rebuild the fallen parts of the wall. Furthermore, the arch-fillings were also completed with the same materials and arches were reinforced, thus completing the work at the stadium for 2011 (Fig. 3).

3. Agora's Colonnaded Street (H. Metin)

This year's work at the colonnaded street on the first terrace of the agora resumed at the 37th meter of the terrace wall, which had been exposed in the previous campaign. An area of about 13x20 m. covering the west stoa, the street, the east stoa and the shops was entirely excavated (Fig. 4).

In the part of west stoa excavated this year, which is heavily covered with blocks fallen from the terrace wall, two more doorways were uncovered, namely K7 and K8 measuring 1.40x2.00 m. that communicated with the shops. Here a wall 0.60 m. wide and 8 m. long with an unknown function was uncovered where the postaments supporting the superstructure are found after K6. It is thought to date to the 6th-7th centuries A.D. The north-south water pipes of the west stoa, which has a width of about 3 m. and whose pavement had been removed, were excavated 13 m. further. These pipes have now reached a length of 50 m., and each one is numbered individually. It was also observed that the pipeline extending eastward along the podium is joined to the pool in the street via a small elbow. The pool measures 1.30x3.60 m. and rests on the original pavement of the street. Its floor was paved with rectangular bricks. Available evidence suggests a date in the late 4th and 5th centuries A.D.

4. Ana Cadde (M. Şimşek)

Kibyra 2010 Agora Sütunlu Cadde kazılarında caddenin güney başlangıcında kentin yol ağı hakkında oldukça önemli bilgilerin edinildiği bir kavşak noktası ortaya çıkarılmıştı. Kavşaktan itibaren batı yönde Tiyatro'ya ve doğu yönde Stadion'a yönelimli caddelerin ilk metreleri belgelenmiş ve bunlardan Stadion'a yönelimli caddenin kentin yol ağının ana aksı olduğu anlaşılmıştı. Ayrıca söz konusu yolun başlangıcında duvarları oldukça kalın olarak tasarlanmış küçük bir kapı ortaya çıkarılmış ve kazı çalışmaları bu noktada sonlandırılmıştı. Bu verilerin ardından 2011 kazı döneminde söz konusu kapıdan itibaren kentin Ana Cadde'sine yönelik kazı çalışmalarına başlanılmasına karar verilmiştir.

Kazı çalışmalarının başlangıç safhasında tamamı devşirme bloklarla yapılmış ve kentin Geç Antik Çağ suruna ait bir duvar ortaya çıkarılmıştır. Böylelikle de 2010 kazı döneminde bulunan kapının Roma Dönemi caddesi üzerine eklenmiş bir sur kapısı olduğu görülmüştür. Ana Cadde'ye yönelik kazılarda ise sur kapısından itibaren doğu yönde inen 15 adet merdiven gün yüzüne çıkarılmış ve kazı çalışmaları burada sonlandırılmıştır (Res. 4). Kazı çalışmalarında büyük çoğunluğu sur duvarında devşirme olarak kullanılmış 14 adet Eski Yunanca ve 1 adet Eski Yunanca-Latince yazıt bloğu bulunmuştur.

5. Tiyatro (E. Özdemir – O. Aydın)

Kibyra 2011 kazı ve araştırma etkinliklerine Tiyatro ile başlanmıştır. Bu güne dek epigrafik araştırmalar ve kısa süreli bitki temizliği müdahaleleri dışında yapıya ilişkin bir çalışma yapılmamıştır. Kapsamlı bir bitki temizliğinin ardından başlanılan kazılarda yapının üç parçalı caveasının 11 oturma sıralı üst caveası ve 12 sıralı orta Cavea'sı üzerlerini örten bitki örtüsü ve akıntı toprak dolgudan arındırılmış (Res. 5); orta Cavea ile alt Cavea'yı bölen Diazoma, tamamıyla temizlenmiş; alt Cavea'nın ilk 8 oturma sırası açığa çıkarılmış ancak burada yoğun bir blok taş yığını ile karşılaşılınca ilk dönem kazıları bu noktada sonlandırılmıştır. Blokların belgeleme çalışmalarının ardından kazıya önümüzdeki dönemde devam edilmesi hedeflenmektedir.

6. Depo Çalışmaları (A. Kısa – İ. Baytak)

Tüm veriler dijital ortamda kayıt altına alınarak; dosyalama işlemleri tamamlanmıştır. Kazıda ele geçen seramik ve küçük eserlerin belgelenerek arşivlenmesi ve sonrasında tasnifi yapılmıştır.

Res. 5 Tiyatro, kazı sonrası

Fig. 5 Theatre, after excavations

The part of the east stoa exposed this year contains a continuation of the postament row supporting the superstructure and has architectural elements of the Corinthian order. The floor of opus tessellatum in the east stoa, an important discovery of the previous campaign, is interrupted where the doorways of shops D6 and D7 in the west stoa were blocked in the 6th-7th centuries. The same flooring seen in the shops of the east stoa is partially preserved in a very small area in shops D6 and D7.

4. Main Street (M. Şimşek)

In the 2010 campaign an important junction at the south end of the agora's colonnaded street was uncovered casting much light onto the street network of the city. The beginnings of the streets extending from this junction west toward the theatre and east toward the stadium were documented. It was also understood that the street leading toward the stadium constituted the main axis of the urban road network. Furthermore, a small gate with very thick walls was uncovered at the beginning of this road, and excavations were halted there. Thus, in 2011 it was decided to excavate the main street starting at this gate structure.

At the beginning of excavations a wall related to the city's late antique fortifications was uncovered. Thus it was observed that the gate uncovered in 2010 was a city gate added on to the Roman street. Excavations in the main street were halted when fifteen steps descending eastward from the city gate were uncovered (Fig. 4). In the course of excavations, fourteen inscriptions in Greek and one in Latin and Greek, were discovered embedded in the fortifications.

7. Konservasyon Çalışmaları (Y. Yaman)

Kazıların ardından alanda konservasyon ve anastylosis etkinlikleri yapılmıştır. Mozaik döşemin sınırları tuğla tozu ve yumurta akı katkılı bir harç ile kapatılarak döşemden tessera kopmalarına engel olunmuş; doğu sınırı boyunca örülen bir duvar ile koruma altına alınmıştır. Bu çalışmaların yanında alandaki Doğu Roma Dönemi yapılarının duvarları da orijinal malzemeleriyle sağlamlaştırılmıştır.

Agora Sütunlu Cadde ve Stadion'da kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan duvarlar ve Agora Sütunlu Cadde'de ortaya çıkarılan küçük havuz orijinal malzemelerine sadık kalınarak onarılmıştır.

8. Kent İçi Bitki Temizliği (S. Arabacı)

Kent planlamasına ilişkin yeni veriler elde edebilmek ve de gelecek yıllarda kazı ve araştırmaları yapılması düşünülen alanları detaylıca görebilmek amacıyla Gölhisar Kaymakamlığı'nın sağladığı 10 kişilik işçi desteğiyle Ekim-Aralık ayları arasında Agora, Bazilika, Nekropol Yolu, Stadion ve bir anıt mezarda bitki temizliği çalışmaları yapılmıştır.

5. Theatre (E. Özdemir – O. Aydın)

The 2011 campaign at Kibyra started at the theatre, where so far only epigraphic surveys and vegetation cleaning had been conducted. Excavations were initiated after the extensive cleaning of vegetation: the top part with eleven rows of seats of the cavea and middle part with twelve rows were cleaned of vegetation and accumulated earth filling (Fig. 5) and the diazoma separating the middle and lower parts of the cavea was entirely cleaned. The first eight rows of the lowest part of cavea were exposed, but a dense pile of blocks was encountered, which led to the termination of excavations for the present time. Excavations will continue in the coming season after the documentation of these blocks.

6. Work at the Storehouse (A. Kısa – İ. Baytak)

All the data were put in digital format and filing was completed. Documentation, archiving and categorisation of all pottery and small finds uncovered were done.

7. Conservation Work (Y. Yaman)

The conservation and anastylosis work was carried out following the excavations. The outer edges of the mosaic pavement were reinforced with a mortar of brick powder and egg white in order to prevent any damage to the tesserae. A wall was built along its eastern side to protect it. In addition, the walls of the east Roman buildings in the area were also reinforced with original materials.

The walls uncovered in the agora's colonnaded street and in the stadium, as well as the small pool uncovered in the agora's colonnaded street, were repaired with original materials.

8. Cleaning of Vegetation in the City (S. Arabacı)

With the support of ten men provided by the Gölhisar District Office, vegetation was cleaned at the agora, basilica, necropolis road, stadium and a monumental tomb in the months of October through December. This was done to observe the areas foreseen to be surveyed or excavated in the future and to obtain new data regarding the urban planning.